

Sygn. akt V CSK 359/17

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w K.
przeciwko T. [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 stycznia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 lutego 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Skarb Państwa - Sąd Okręgowy w K. domagał się od pozwanego T. [...] Spółki z o.o. w K. zapłaty kwoty 298 979,67 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lipca 2006 r. tytułem zwrotu kosztów przesunięcia sieci ciepłowniczej oraz kwot 20 283,39 zł i 32 256,93 zł z odsetkami ustawowymi tytułem części wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powoda położonej w K. poprzez przeprowadzenie przez nią sieci ciepłowniczej.

Wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w C. uwzględnił powództwo w całości po ustaleniu, że powód otrzymał od Gminy - Miasta K. w drodze darowizny prawa do kilku działek z przeznaczeniem na budynek pod potrzeby sądownictwa. Przez działki przeprowadzona była linia ciepłownicza wybudowana na gruntach należących wówczas do Skarbu Państwa przez przedsiębiorstwo państwowe - poprzednika pozwanego, której przebieg kolidował z projektowaną inwestycją. Powód za zgodą pozwanego przełożył instalacje tak, by biegła obrzeżem działki. Przebudowy dokonał na własny koszt po czym zwrócił się do pozwanego o zwrot poniesionych wydatków. Pozwany nie zgodził się na zapłatę. Wówczas powód wystąpił o zapłatę wskazanej kwoty a ponadto o wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości na potrzeby sieci ciepłowniczej. Zdaniem Sądu pierwszej instancji pozwany był posiadaczem nieruchomości w złej wierze i czerpał korzyści majątkowe z sieci ciepłowniczej wybudowanej przez powoda, a ponadto posiadał tę nieruchomość w części koniecznej do przeprowadzenia ciepłociągu i jego obsługi bez tytułu prawnego.

Na skutek apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 2 lutego 2017 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu. Bazując na ustaleniach Sądu pierwszej instancji uzupełnił stan faktyczny w zakresie treści pisma poprzednika pozwanego z 11 kwietnia 2003 r., w którym zgoda na przełożenie sieci udzielona została z zastrzeżeniem, że przebudowa nastąpi staraniem i kosztem inwestora. Sąd odwoławczy stwierdził, że przełożenie sieci nie uprawniało powoda do żądania zwrotu kosztów ani na podstawie przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia (gdyż było to działanie wyłącznie w interesie powoda), ani w oparciu

o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu (wzbogaceniem byłoby co najwyżej zwiększenie wartości nowej instalacji w stosunku do wartości rurociągu przebiegającego poprzednio przez działkę - tych faktów powód jednak nie wykazywał), ani na podstawie umowy, ponieważ strony nie umówiły się w zakresie ponoszenia kosztów). Sąd wskazał też, że powód nie wykazał, by przysługiwało mu roszczenie negatoryjne z art. 222 § 2 k.c. wobec pozwanego, ponieważ nie udowodnił, by ten naruszył bezprawnie jego własność. Zdaniem Sądu rurociąg został zbudowany na nieruchomości Skarbu Państwa w latach 70-tych, a powód nabył nieruchomość z już przebiegającym przez nią rurociągiem. Za nieuzasadnione uznał także roszczenie o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, gdyż ocenił, że z posiadania służebności dotyczącej podziemnego rurociągu nie wynikało władztwo pozwanego nad rzeczą powoda. Wskazał też, że powód nie obalił domniemania dobrej wiary posiadania, a co do roszczeń związanych z przebiegiem rurociągu przełożonego przez powoda, który z tego rurociągu korzysta uznał je za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł powód, zaskarżając go w całości. W skardze opartej na pierwszej podstawie kasacyjnej zarzucił naruszenie art. 224 § 1 k.c. w zw. z art. 230 k.c. i art. 7 k.c., art. 5 k.c., art. 405 k.c. oraz art. 415, a także art. 405 k.c. obydwu w zw. z art. 222 § 2 k.c. Na tej podstawie wnosił o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji pozwanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, służy ochronie interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, umożliwia także uchylenie orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nie będąc ogólnie dostępnym środkiem zaskarżenia orzeczeń umożliwiającym rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej poddawana jest wstępnej ocenie w ramach tzw. przedsądu, ustanowionej w art. 398⁹ k.p.c., mającej za cel zbadanie, czy spełnia przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. Stwierdzenie, że występuje

co najmniej jedna z tych przesłanek uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W jego ocenie konieczne jest usunięcie rozbieżności orzecznictwa dotyczących wykładni art. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r., Nr 2, poz. 6) w zw. z art. 287 k.c. i art. 305⁴ k.c. oraz art. 224 § 1 i art. 225 k.c. w zw. z art. 7 k.c. poprzez ustalenie, czy uzyskanie z mocy prawa na własność przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach należących wówczas do Skarbu Państwa spowodowało uzyskanie przez to przedsiębiorstwo z mocy prawa - jako związanego z własnością urządzeń - służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającego tę nieruchomość, a jeśli tak, to czy przedsiębiorstwo przesyłowe pozostawało w dobrej czy w złej wierze. Dostrzegł także zagadnienie prawne, wymagające wyjaśnienia, które uznał za istotne i ujął w pytaniu: Czy właściciel nieruchomości, który w celu wykonywania władztwa nad swoją rzeczą podejmuje czynności, które w ramach roszczenia negatoryjnego (art. 222 § 2 k.c.) obowiązana jest poczynić osoba trzecia, może żądać od tej osoby wydania korzyści lub zwrotu jej wartości poniesionych w związku z tymi działaniami (art. 405 k.c.), gdy dokonanie ich jest konieczne do wykonywania prawa własności, a osoba ta uchyla się od ich podjęcia?

Wskazane przez skarżącego przepisy art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r., Nr 2, poz. 6) w zw. z art. 287 k.c. i art. 305⁴ k.c. nie stanowiły jednak podstawy orzeczenia Sądu Apelacyjnego, który nie powoływał się na przysługiwanie pozwanemu służebności gruntowej, lecz na niewykazanie bezprawności działania poprzednika pozwanego w chwili układania ciepłociągu na państwowym gruncie i przejęcie nieruchomości przez powoda już z istniejącym rurociągiem, co uznał za niewystarczające do stwierdzenia podstaw roszczenia negatoryjnego po stronie powoda. Wyjaśnianie wskazanej rozbieżności orzecznictwa nie jest więc potrzebne do rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu kasacyjnym, które limitowane jest

granicami podstaw i zaskarżenia, a z urzędu brana jest w nim pod uwagę jedynie nieważność postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z kolei zagadnienie prawne wskazane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przystaje do ustalonych i wiążących Sąd Najwyższy okoliczności faktycznych sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), dotyczy bowiem uprawnienia właściciela gruntu do zastępczego wykonania czynności obciążających naruszającego prawo własności, który uchyla się od ich realizacji i dopuszczalności rozliczenia poniesionych kosztów w oparciu o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, tymczasem z ustaleń nie wynika by powód domagał się od pozwanego zmiany usytuowania sieci, wynika natomiast, że wykonanie prac przez pozwanego byłoby tańsze, że nie zostało udowodnione o ile wzrosła wartość rurociągu po przebudowie i czy w ogóle stanowi on składnik majątku pozwanego (czemu pozwany zaprzecza). Nieuwzględnienia powództwa było konsekwencją stwierdzenia przez Sąd, że powód nie wykazał wzbogacenia pozwanego, a nie przejawem wyłączenia możliwości dokonania rozliczeń w oparciu o art. 405 k.c.

Z przytoczonych względów, wobec niewystąpienia podstaw przedsądu przywołanych przez powoda i niestwierdzenia innych przesłanek przemawiających za przyjęciem jego skargi kasacyjnej do rozpoznania, należało wydać postanowienie odmowne na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy nie orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego mając na uwadze, że pozwany złożył wniosek o zasadzenie kosztów tego postępowania jedynie na wypadek niewydania postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i poddania tej skargi merytorycznej kontroli.

aw

jw